

УДК 323 (477)

БАР'ЄРИ НА ШЛЯХУ ВСТУПУ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО ЄС В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Дугінець Ганна Володимирівна, доцент кафедри міжнародної економіки КНТЕУ, м. Київ, канд., екон., наук, доцент

Duginets Ganna Associate Professor, PhD, Department of International Economics, KNUTE, Kiev

Duginets A. Barriers faced upon entry of new members to the EU today.

The study has determined that at the beginning of the third millennium, the world has become a global economic system with a functioning globally economic and industrial mechanism, the components which are separate national economies and regional associations. The main additions to the EU and consequences of this process have been studied. If the Union sets course for further expansion, new stimuli will be necessary for the population of the EU to be interested in future candidate countries. That is due to a number of reasons: firstly, new members need substantial economic aid, while existing ones are unwilling to provide it. Secondly, the European Parliament, being an supranational structure, may not cope with managing the system, should it get more complicated. Expansion of the EU is a rather complex process and has both positive and negative consequences for both the EU and the rest of the world.

The analysis has determined that the main barrier on the way to European integration for Ukraine is due to political events and the lethargy of reforms. The course of European integration requires really implementing in practice the standards of a democratic state and socially oriented economy. Unfortunately, only small steps towards achieving the necessary level of development are being made in Ukraine. It has been concluded that further research should be directed at creating an effective mechanism for public discussion aimed at better informing citizens about the benefits of EU expansion. It is necessary also for the candidate countries', including our own, better understanding of their perspectives and possible problems after joining the European Union.

Дугінець Г.В. Бар'єри на шляху вступу нових членів до ЄС в сучасних умовах.

В дослідженні визначено, що на початку третього тисячоліття світ перетворився на глобальну економічну систему, з глобально функціонуючим виробничо-господарським механізмом, складниками якого стали окремі національні економіки та регіональні об'єднання. Проаналізовано основні розширення ЄС та основні наслідки цього процесу. Зазначено, що якщо буде обраний курс на подальше розширення, то ЄС знадобляться нові стимули, щоб населення Євросоюзу було більш зацікавлене в майбутніх країнах-кандидатах на вступ. Оскільки по-перше, нові члени потребують значної економічної допомоги, а «старі» і сильні не бажають її надавати. По-друге, Європарламент як наднаціональна структура може не впоратися з керуванням, якщо ускладнити систему новими членами. Обґрунтовано, що розширення Європейського Союзу, процес складний, і має як позитивні, так і негативні наслідки (як для самого ЄС, так і для сучасного світу). За результатами аналізу визначено, що основним бар'єром на українському шляху до європейської інтеграції є перш за все події політичного характеру та по-друге млявість реформ. Так курс на європейську інтеграцію вимагає реального втілення в Україні на практиці стандартів демократичної держави та соціально орієнтованої економіки. Але на жаль зараз зроблено лише незначні кроки для досягнення необхідного рівня розвитку країни. Отримано висновок, що подальші дослідження необхідно спрямувати на створення дієвого механізму громадського обговорення з метою кращого інформування громадян про вигоди розширення Євросоюзу. Це потрібно і для того, щоб країни-кандидати, у тому числі і наша

країна, краще розуміли свої перспективи та можливі проблеми після вступу до Європейського Союзу.

Дугинец Г.В. Барьеры на пути вступления новых членов в ЕС в современных условиях. В исследовании определено, что в начале третьего тысячелетия мир превратился в глобальную экономическую систему, с глобально функционирующим производственно-хозяйственным механизмом, составляющими которого стали отдельные национальные экономики и региональные объединения. Проанализированы основные расширения ЕС и основные последствия этого процесса. Отмечено, что если будет избран курс на дальнейшее расширение, то ЕС понадобятся новые стимулы, чтобы население Евросоюза было более заинтересовано в будущих странах-кандидатах на вступление. Поскольку во-первых, новые члены требуют значительной экономической помощи, а «старые» и сильные не желают ее предоставлять. Во-вторых, Европарламент как наднациональная структура может не справиться с управлением, если усложнить систему новыми членами. Обосновано, что расширение Европейского Союза, процесс сложный, и имеет как положительные, так и отрицательные последствия (как для самого ЕС, так и для современного мира). По результатам анализа установлено, что основным барьером на украинском пути к европейской интеграции является прежде всего события политического характера и по-другому вялость реформ. Так курс на европейскую интеграцию требует реального воплощения в Украине на практике стандартов демократического государства и социально ориентированной экономики. Но, к сожалению сейчас сделано лишь незначительные шаги для достижения необходимого уровня развития страны. Получено заключение, что дальнейшие исследования необходимо направить на создание действенного механизма общественного обсуждения с целью лучшего информирования граждан о выгодах расширения Евросоюза. Это нужно и для того, чтобы страны-кандидаты, в том числе и наша страна, лучше понимали свои перспективы и возможные проблемы после вступления в Европейский Союз.

Постановка проблеми. На початку третього тисячоліття світ перетворився на глобальну економічну систему, виник глобально функціонуючий світовий виробничо-господарський механізм, складниками якого стали окремі національні економіки та регіональні об'єднання. В результаті того що глобалізація є результатом розвитку виробничих потужностей та інтеграції усіх сфер суспільного життя, виробництво у країні стає складовою частиною процесу, що відбувається в інтернаціональному або світовому масштабах. В цих умовах основним є єдиний ринок та виробнича зона з національними й регіональними секторами, а не просто сукупність національних економік, які розширюють спільне економічне співробітництво. Це приводить до того, що багато країн намагаються отримати можливість вступити до певного інтеграційного об'єднання. Найбільш розвинутим в світовій економіці є Європейській Союз, якій вже нараховує 28 країн-членів за результатами декількох розширень. І це об'єктивний процес, пов'язаний з глобалізацією світового господарства. Однак якщо спочатку членами ЄС ставали держави зі стабільною економікою і багаторічною практикою партнерських відносин, то держави, які отримали членство в Євросоюзі на початку XXI ст., і ті, хто зараз претендує на це, мають величезний розрив за рівнем ВВП на душу населення, що в свою чергу формує певні бар'єри на шляху вступу до ЄС. Таким чином тема дослідження являється актуальною, особливо в контексті проголошеного європейського вектору розвитку нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед зарубіжних дослідників, які внесли найбільш значний внесок у вивчення проблем міжнародної економічної інтеграції можна відзначити: Баласса Б., Бйе М., Вінера Дж., Дойча К., Делора Ж., Купера Р., Рибалкіна В., Філонік А., Черковца О., Шмельова В., Щербаніна Ю. та багатьох інших. Новий погляд на проблему євроінтеграції, глобалізації та європейської інтеграції України започаткували і

продовжують розвивати такі вчені, як Чалий В., Чувардинський О., Гальчинський А., Якуб'як М., Андрійко В. та багато інших. Але, якщо зважати на вимоги сьогодення, то потрібно провести більш ґрунтовний аналіз виникаючих перешкод на шляху вступу нових членів в ЄС, особливо в умовах загострення економічного та політичного становища деяких країн євразійського континенту.

Мета статті. Дослідження перешкод на шляху входження нових країн-членів до складу ЄС у контексті трансформації сучасної світової системи.

Виклад основного матеріалу. Європейський Союз (ЄС) має особливе становище в світовому ринку і є головною економічною і політичною силою на континенті. До його складу входять 28 держав, які розрізняються площею території, природними ресурсами, чисельністю населення, науково-технічними та економічними потенціалами. Результатом розширення стало виникнення найбільшого в світі єдиного ринку, площа якого складає більше 5 млн кв. км з чисельністю населення понад 550 млн осіб.

Слід зазначити, що Євросоюз періодично стрясають потужні кризи, у тому числі - криза європейської ідентичності. Концепція «Соціальної Європи», яка зародилася в ХІХ ст. в середовищі революційних демократів, республіканців і соціалістів, а остаточною формою набула у другій половині ХХ ст. в ході західноєвропейського інтеграційного процесу, висувається як найбільш «сучасного» способу визначення європейської ідентичності другою за чисельністю групою Європарламенту - Прогресивним альянсом соціалістів і демократів (С & Д, до 2009 р - Партія європейських соціалістів). Основний критерій розширення ЄС для соціалістів різного роду - це рівень соціально-економічного розвитку країни-кандидата (ВВП на душу населення). З цієї точки зору такі країни, як Молдова і Албанія найближчим часом не можуть увійти в ЄС. На думку соціалістів, останнє розширення Союзу в 2004 і 2007 рр. викликало нові складні проблеми, пов'язані, насамперед, з низьким рівнем соціально-економічного розвитку країн- «новачків» і, отже, із загрозою поглибленню інтеграційного процесу [6].

Економіки країн Центральної Європи першого потоку і в меншій мірі другого потоку, на відміну від них встановили господарські зв'язки набагато раніше офіційного членства в ЄС. Завдяки ліберальній торговельній політиці і притоку прямих іноземних інвестицій країни цього регіону проникли в європейські виробничі системи глибше, ніж економіки країн Південної Європи до їх приєднання до ЄС.

Таким чином незважаючи на досить високий рівень соціально-економічного розвитку, ЄС після останнього масштабного розширення характеризується значними регіональними диспропорціями (табл 1). Більше того, існування економічних проблем у країнах PIGS (Португалія, Італія, Греція та Іспанія) призвело до зниження економічних показників ЄС та погіршення економічної рівноваги в угрупованні. Окрім цього, інтеграція до ЄС нових країн була негативно сприйнята населенням країн-фундаторів, що підвищило рівень соціальної напруги, призвело до численних страйків та демонстрацій у Франції та Німеччині.

Всі зусилля об'єднання, спрямовані на згладжування цих диспропорцій, посилюють фінансову кризу. У результаті ЄС зіткнувся з новими серйозними проблемами. У цьому зв'язку виникла необхідність проведення структурних змін для вирішення цих проблем. Так в даний час визначені тільки процедура і критерії, необхідні для вступу країн до ЄС, і немає чіткого розуміння зворотного процесу, а саме механізму і умов, які враховують можливість тимчасового або остаточного виходу країн-учасниць з ЄС.

Таким чином однозначної відповіді на питання, чи є здійснення проекту розширення можливою або загрозою для Європейського Союзу досі немає. Приєднання нових членів значно ускладнює роботу Європейського Союзу. Інституційна структура, створена понад півсторіччя тому, коли в складі ЄС перебувало лише шість держав, з великими труднощами функціонує вже в системі ЄС-16. Прийняття нових членів в умов не реформованості організації створило додаткові складності в її роботі. Але не можна забувати, розширення принесло в Євросоюз близько 100000000 нових споживачів, що дало значні вигоди

експортерам, інвесторам і робітникам у старих членах Європейського Союзу. Багато з добре відомих компаній Євросоюзу не змогли б вижити в глобальній конкуренції, якби не вивели частину свого виробництва в нові країни-члени ЄС. Однак, незважаючи на всі вигоди розширення, воно все ж не стоїть на порядку денному у сучасній Європі. Враховуючи плани прийому нових членів, проблема тут не в кризі. У липні 2013 в ЄС набула Хорватія, а п'ять країн (Ісландія, Чорногорія, Туреччина, Македонія і Сербія) офіційно визнані кандидатами. Після цього до 2020 року поки що жодна країна не буде готова до вступу. Це дає час іншим країнам розібратися в собі, для ЄС - вирішити поточні проблеми, а для європейської громадськості - усвідомити переваги більш широкого і різнобічного Європейського Союзу. Якщо буде обраний курс на подальші реформи, то ЄС знадобляться і нові стимули, щоб населення Євросоюзу було більш зацікавлене в майбутніх країнах-кандидатах на вступ. Сьогодні ЄС стикається з багатьма проблемами в цих країнах, тому йому необхідно і далі використовувати свій найбільш цінний інструмент - м'яку владу. Є над чим працювати, оскільки ризик серйозної нестабільності на Балканах знизився, але не усунений. Збереглися недозволені протиріччя у відносинах з меншинами, прикордонні спори, з частини державного будівництва та управління, двосторонні розбіжності.

Таблиця 1

Диспропорції у економічному розвитку країн ЄС у 2011 р. [2]

Країна	ВВП на душу населення	Міжнародна торгівля товарами та послугами		Прямі іноземні інвестиції	
		Експорт	Імпорт	Вхідні	Вихідні
	Тис. дол.	млрд. дол.	млрд. дол.	млрд. дол.	
Австрія	49,65	234,06	225,31	14,13	30,45
Бельгія	47,58	427,71	433,21	89,14	70,71
Болгарія	7,19	35,62	35,10	1,86	0,19
Кіпр	30,70	10,67	11,73	0,28	1,83
Чехія	20,48	161,46	152,45	5,40	1,15
Данія	59,19	178,40	159,27	14,77	23,41
Естонія	16,67	22,18	20,77	0,26	-1,46
Фінляндія	49,27	108,96	110,47	0,05	5,42
Франція	42,61	813,93	882,01	40,95	90,15
Німеччина	43,48	1812,84	1610,64	40,40	54,37
Греція	26,20	67,94	85,37	1,82	1,79
Угорщина	14,04	128,61	117,05	4,70	4,53
Ірландія	48,67	231,87	183,63	13,10	-2,15
Італія	36,02	630,00	662,80	29,06	47,21
Латвія	12,60	16,57	17,80	1,56	0,09
Литва	12,92	33,24	34,37	1,22	0,16
Люксембург	115,54	90,40	68,05	17,53	11,74
Мальта	21,38	9,20	8,69	0,54	0,02
Нідерланди	50,18	688,84	615,14	17,13	31,87
Польща	13,42	231,28	240,85	15,14	5,86
Португалія	22,24	86,51	93,50	10,34	12,64
Румунія	8,71	72,78	82,83	2,67	0,03
Словакія	17,58	82,46	84,94	2,14	0,49
Словенія	24,58	36,29	35,35	1,00	0,11
Іспанія	32,23	451,60	465,05	29,48	37,26
Швеція	56,36	263,77	231,19	12,09	26,85
Велика	38,61	772,81	820,54	53,95	107,09

Британія					
ЄС	34,82	7700,00	7488,12	420,72	561,80

Внаслідок «арабської весни» все більш непередбачуваними стають сусіди Туреччини. Внаслідок відкриття великих покладів газу в східному Середземномор'ї зріс ризик зіткнень і прикордонних конфліктів. Взагалі Туреччина сьогодні куди більше, ніж раніше, потрібна Євросоюзу - як сила для збереження стабільності і вирішення конфліктів. Євросоюз зацікавлений у тому, щоб Туреччина знайшла вирішення проблеми Кіпру, подолавши спокусу його поділу.

В арктичному регіоні знаходиться Ісландія, ще один кандидат на вступ, є до того ж стратегічно важливим перехрестям морських шляхів і можливим джерелом ресурсів. При цьому конкуренція за ці ресурси буде і далі зростати.

Що стосується нашої країни, то основним бар'єром на шляху європейської інтеграції є, на нашу думку, перш за все події політичного характеру. Починаючи з виборів президента України 2004-2005 років гасла про євроінтеграційний курс України використовується здебільшого для досягнення політичними бажаних результатів на виборах, без зрозумілого пояснення та обґрунтування переваг та недоліків цього процесу. По друге, курс на європейську інтеграцію вимагає реального втілення в Україні на практиці стандартів демократичної держави та соціально орієнтованої економіки. Але на жаль зараз зроблено лише незначні кроки для досягнення необхідного рівня розвитку країни.

Висновки. Підсумовуючі слід зазначити, що і збільшенням числа членів ЄС посилюються протиріччя у внутрішньому положенні об'єднання. Оскільки по-перше, нові члени потребують значної економічної допомоги, а «старі» і сильні не бажають її надавати. По-друге, Європарламент - слабка наднаціональна структура, і вона може не впоратися з керуванням, якщо ускладнити систему. Тому нерозумне збільшення кількості може призвести до негативного зміни якості. Отже розширення Європейського Союзу, процес складний, що має як позитивні, так і негативні наслідки (і для самого ЄС, і для сучасного світу).

Тому подальші дослідження необхідно спрямувати на створення дієвого механізму громадського обговорення з метою кращого інформування громадян про вигоди розширення Євросоюзу. Це потрібно і для того, щоб країни-кандидати, у тому числі і наша країна, краще розуміли свої перспективи та можливих проблем після вступу до Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Balassa B. The Theory of Economic Integration. London: George Alien & Unwin, 1962.-P. 1.
2. OECD Economic Surveys: European Union 2012/ http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-european-union-2012_eco_surveys-eur-2012-en;jsessionid=yrmzn7ns19lg.x-oecd-live-03
3. Country profiler. Cyprus country report. Global edition 2011
4. James Gwartney, Robert Lawson, Economic Freedom of the World 2009 Annual Report. Economic Freedom Network. – 2009. – 472 с. 9.
5. Klaus Schwab. The Global Competitiveness Report 2009–2010. World Economic Forum. – 2010. – 492 с.
6. Monthly Economic Review. Ministry of Finance of Cyprus. March 2011
7. The Global Competitiveness Report 2012–2013. Insight Report, World Economic Forum. - http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf.

References

1. Balassa, B. (1962), The Theory of Economic Integration. London, George Alien & Unwin, p. 1.
2. OECD Economic Surveys: European Union (2012), available at: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-european-union-2012_eco_surveys-eur-2012-en;jsessionid=yrmzn7ns19lg.x-oecd-live-03
3. Country profiler. Cyprus country report (2011), Global edition
4. Gwartney, J. and Lawson, R. (2009), Economic Freedom of the World 2009 Annual Report, Economic Freedom Network, 472p.
5. Schwab, K.(2010), The Global Competitiveness Report 2009–2010, World Economic Forum, 492 p.
6. Monthly Economic Review (2011, March), Ministry of Finance of Cyprus
7. The Global Competitiveness Report 2012–2013. Insight Report, World Economic Forum, available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf.

Keywords : regional integration, the European Union, barriers to integration, socio-economic development.

Ключові слова: регіональна інтеграція, Європейський союз, бар'єри на шляху інтеграції, соціально-економічний розвиток.

Ключевые слова: региональные интеграция, Европейский союз, барьеры на пути интеграции, социально-экономическое развитие.

рецензент: (Юхименко В.В., д. е. н, професор, каф. міжнародної економіки КНТЕУ)

УДК 339.542.26

**ГЕОЕКОНОМІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ**

Іванов Євген Іванович: аспірант кафедри світового господарства і міжнародної економічної інтеграції Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, м. Київ

Yevhen Ivanov: postgraduate student of world economy and international economic integration of Ukrainian State University of Finance and International Trade, Kyiv

Ivanov E. Geo-economic priorities of foreign trade policy of Ukraine.

The article deals with the priority areas for the implementation of foreign trade policy of Ukraine in the sectorial and territorial context of international trade. Three main directions of domestic manufacturers' foreign cooperation – EU countries, former Soviet countries and the North Africa and Middle East – are analyzed. To obtain complete characteristics for each group, the following indicators are calculated: the global value chains participation index, the global value chains position index, the intra-industry trade index, the trade complementarity index and the coefficient of relative comparative advantages. A close relationship in the industrial and trade cooperation between Ukraine and the EU, which is characterized by the large difference in the positions of the parties concerning the level of goods' processing and mutual demand on each other's exports, is revealed. As for CIS countries, the accelerated trend towards disintegration of the most effective in the past (for domestic economy) trade and industrial relations, accompanied by trade wars and leveling previous achievements of foreign trade policy, is observed. Active implementation of import substitution course converts CIS countries into intra-competitive